

Construction on one's Property During Shabbos

שמות פרשת ויקהל פרק לה

(א) וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְקֻנָּק לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם: (ב) שָׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיְקֻנָּק כָּל הָעֲשֵׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָת:

רש"י שם

(ב) ששת ימים - הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת:

אור החיים שם

(ב) ששת ימים תעשה. טעם זכרון עשיית מלאכה בימי החול, אולי שיכוין לומר שאם יהיה יום ז' קודש תעשה המלאכה הצריכה לך בששת ימים.

או ירצה הכתוב לאסור מלאכת שבת בין על ידי עצמו בין על ידי גוי, והוא אומר ששת ימים תעשה בציר"י תחת התי"ו פירוש תהיה נעשית אבל ביום השביעי אפילו על ידי אחרים אין לך לעשות, וזה כהאומר אמירה לגוי אסורה דבר תורה (מכילתא פ' בא)...

מסכת שבת דף יז: - יח.

משנה: ... בית שמאי אומרים: אין נותנין עורות לעבדן, ולא כלים לכובס נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום, ובכולן בית הלל מתירין עם השמש

מסכת עבודה זרה דף כא:

תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכור אדם מרחצו לעובד כוכבים, מפני שנקרא על שמו, ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים.... אבל שדהו לעובד כוכבים מאי? שרי, מאי טעמא? אריסא אריסותיה קעביד,

תוספות מסכת שבת דף יז:

אין נותנין עורות לעבדן וב"ה מתירין - מכאן היה נראה לר"ת להתיר ע"י קבלנות נכרי לבנות בשבת. ועוד מביא ראיה מריחים דשרי ב"ה אליבא דרב יוסף בגמ' דמתירין להניח שם חיטין מבעוד יום ויניחנו כל השבת כל שכן קבלנות על ידי נכרים דשרי. ואינו ראייה דידיע"י כ"ע שהריחים טוחנות מעצמם וידעי נמי שהחטין הושמו שם מע"ש אבל קבלנות יאמרו שצוה להם בשבת לעשות

תוספות מסכת עבודה זרה דף כא:

אריסא אריסותיה קא עביד - פסק ר"ת הלכה כרשב"ג דאמר אריסא אריסותיה קא עביד ומתוך כך התיר לישראל שנתן ביתו לעשותו בקבלנות לבנות בו אפילו בשבת וק"ו נמי הוא דהשתא אריסות שדה שחלק הישראל משביח במלאכה שרי קבלנות שאין בו שבח לישראל כלל במה שממהר נכרי לעשות קבלנותו לא כ"ש דנימא קבלנא קבלנותיה קעביד ועוד הביא ר"ת ראייה מההיא דפ"ק דשבת (דף יז: ושם ד"ה אין נותנין) דשרי ב"ה ליתן כלים לכובס ועורות לעבדן עם השמש ואפי' מידי דפרהסיא שרו התם...

ור' יצחק פירש דקבלנות דבית אסור והיה דוחה כל ראיות ר"ת דמההיא דעורות לעבדן אינה ראייה דכיון דההוא תלוש ומלאכה ביד אחרים מותר דאפילו באבילות בכה"ג שרי כמו שמפורש דתניא התם (דף יא.). היתה מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשה בבית אחר יעשה וריחים נמי אינה ראייה לכאן דהתם ששם החטים לתוך הריחים הם נטחנים מאליהן ולא דמי לעובד כוכבים העושה מלאכה בידיים ודומה כמי

שישראל מצוה לו לעשות בשבת וגם לא דמי להך דשכירות שדה דשמעתין דלעולם הוא רגילות לקבל שדה באריסות למחצה לשליש ולרביע אבל בבנין בית רגילות לשכור מידי יום יום והרואה אינו אומר קבלנותיה עביד אלא שכירי יום נינהו

שולחן ערוך אורח חיים רמ"ד

(א) פוסק אדם (פרוש מתנה) עם העפוי"ם על המלאכה, וקוצץ דמים, והאינו יהודי עושה לעצמו, ואף על פי שהוא עושה בשבת, מתר; במה דברים אמורים, בצנעה, שאין מכירים הכל שזה המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא, אבל אם היתה ידועה ומפורסמת, אסור שהרואה את האינו יהודי עוסק אינו יודע שקצץ, ואומר שפלוני שכר העפוי"ם לעשות מלאכה בשבת; לפיכך הפוסק עם האינו יהודי לבנות לו חצר או פתלו, או לקצר לו שדהו, אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום, אסור לו להניח לעשות לו מלאכה בשבת, מפני הרואים שאינם יודעים שפוסק;

להגה: ואפלו אם דר בין העובדי כוכבים, יש לחוש לאורחים הבאים שם, או לבני ביתו שיחשדו אותו (בית יוסף בשם תשובת אשכנזים):

ואם היתה המלאכה חוץ לתחום, וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום, שעושים בו מלאכה, מתר.

שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן יב

ולפי זה הי' נלע"ד בקהלתנו שרוב הבנינים שבונים היהודים המה בקיבולת ובפרט כסוי הגגים חקרת ודרשתי היטב והנה לא דוקא רובם אלא כולהו בני עיר בונין בקיבולת. א"כ הרי הבית כמו שדה העשויה באריסות ומותר בקיבולת דליכא חשדא כלל. והרי זה דומה ממש למרחץ ותנור שאסר בס"י רמ"ג. ומ"מ כתב שם סעיף ב' שאפילו מרחץ ותנור אם דרך רוב אנשי אותו מקום ליתן באריסות מותר. הרי מפורש להדיא שהולכים בזה אחרי מנהג המקום. אלא שנלע"ד שעדיין אינו דומה לשדה. דבשלמא שדה דכל העולם דרכן באריסות וא"כ ליכא שום חשש אפילו אורחים דמקלעי להתם. אבל בית אף שבעיר הזאת דרכם בקיבולת מ"מ במקומות אחרים וברוב העולם דרך לבנות בית בשכירי יום. וא"כ בשלמא שדה ליכא חשד כלל לא מבני עיר ולא מאורחים. אבל בית אף דליכא חשדא דבני העיר איכא חשדא דאורחים הבאים לקהלתנו ויראו שבונין בשבת ויאמרו שכירי יום נינהו.

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן ס

... והאמנם בעו"ה הדור פרוץ כבקעה וראוי לגדר גדר ולעשות סייג לתורה להחמיר ולא להוסיף קולא, אך אני הגבר ראה עני עמי וההפסד הרב ההוא וצערא דגופא טובא עין ראתה ותעידה, ע"כ אמרתי בכל כי האי גוונא כחא דהיתרא עדיף ואעיין קצת בשריותא דהאי מילתא, ומאשר לאדם דעת חונן אשאל ואתחנן יחונני דעה בינה והשכל ולא אכשל ח"ו ויהא רעוא דאימא מילתא דתתקבל:

הנה לכאורה היה נראה להתיר מטעם שכ' מג"א סי' רמ"ד סק"ח דאיכא למסמך אהך דיעה שבי"ד סי' קמ"א ס"ד דברבים ליכא חשדא, וה"נ כיון שהדבר נוגע לכמה מאות נפשות מישראל הו"ל כרבים דלא שייך בהא חשדא, והשתא כיון דמעיקור הדין ליכא איסורא דהרי קצץ עם האומן וגוי אדעתא דנפשי' עביד, דאע"ג דהפועלים הבונים הם שכירי יום של האומן מ"מ הם אדעתא דהאומן אדונייהם עבדי ולא אדעתיה דישראל ולא נעשו שלוחו של ישראל כלל, והאומן הרי קצץ עמו ואדעתא דנפשיה עביד, וידוע שהאומן בעצמו אינו פועל בידי שום פעולה רק מבקר לפרקים את הפועלים משרתיו ומעיין ומשגיח עליהם:

משנה ברורה שם ס"ק ז

... ואפילו אם מנהג העיר לשכור בקיבולת דעת הט"ז להחמיר שלא להניח להאינו יהודי לעשות בשדה בשבת ויו"ט וכ"ש בבנין בית דאכתי יחשדוהו בשכיר יום שגם זה הוא רגילות. ויש שמקילין בזה כשמנהג כל העיר הוא בקיבולת [וקיבולת הוא דוקא כשכל המלאכה הוא בקיבולת לאפוקי אם רק האדריכל לבדו הוא קבלן ושאר המסייעים דרך לשכרם לפעמים ליום ואפילו אם הוא שכרם הכל בקבלנות ג"כ אסור] ועיין בבה"ל שביארנו דבשדה יש לסמוך על דבריהם במקום הפסד אבל בבית צ"ע אם יש להקל בזה דהוא נגד דעת כמה פוסקים ועיין בשע"ת בשם נו"ב סי' י"ב:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן לה

... ולשון המחבר שכתב שהאיסור הוא מפני שהרואין אין יודעין שקצץ ויאמרו שפלוני שכר הנכרי לעשות בו מלאכה בשבת משמע שהוא כהר"י בתוספות והרא"ש שבמקום שכולם ואולי גם רובם בונים ע"י קבלן מותר וכיון שהרמ"א לא הגיה כלום משמע שגם הוא פסק כן והטעם פשוט, מאחר שהרמב"ם והתוספות והרא"ש מתירין יש לפסוק כמוהם נגד הר"ן אף באיסור תורה וכ"ש שהוא מחלוקת באיסור דרבנן. וזה נראה בטעם הנוב"ק או"ח סימן י"ב שמתיר במקום שכולן ואף רובן בונים ע"י קבלן ולא חש לשיטת הר"ן... ובדור זה כמדומה שגם ביוראפ ובכרכים דכל העולם שנמצאים שם רובא דרובא של היהודים בונים ע"י קבלן, ואף אם אינו כן הא בכל מדינות אמעריקא שמשם באים רובא דרובא דאורחים בונים כמעט כולם ע"י קבלן ובשביל אולי יש מיעוט אורחים גם ממקומות שבונים ע"י שכירי יום הרי אין לחוש כמו שאינו חושש הנוב"י באם היה דרך רוב מקומות ע"י קבלן לאורחים ממיעוט המקומות שע"י שכירי יום, וא"כ היה שייך להתיר להנוב"י ע"י קבלן במדינות אלו אף בשבת ויו"ט....

... אבל ודאי דלכתחלה יש להחמיר במדינותינו שבעוה"ר מזלזלין באיסורי שבת שלא לבנות אף ע"י קבלן עכו"ם כשיטת הר"ן ודעימיה,

The 39 Melachos, Rav Dovid Ribiat, Volume I page 85

In about the year 1800, a fire broke out in the city..where Rabbi Akiva Eiger was Rav.... Rabbi Akiva Eiger issued a proclamation advising all those planning to rebuild their homes to stipulate in their contracts with the builders that no work was to be performed on Shabbos or Yom Tov. All members of the community complied ... except for the wealthiest member... The president's new house was not only the first to be completed, but also the largest and most magnificent of the reconstructed buildings ... Not long afterward, one of the beams of the president's house suddenly collapsed and crashed into pieces. It was subsequently discovered that the entire wooden frame of the house had become infested with timber-decay.

New York Times on Paul Reichmann (Oct. 25 2013)

The strains of commerce and religious orthodoxy were often inseparable in the family's ventures. For example, Olympia & York closed its construction sites on the Jewish Sabbath, paying overtime

for Sunday labor, and during the Jewish religious holidays, as well as Christian ones.